

Turist Rehberlerinin ve Rehber Adaylarının Yabancı Dil Sınavı Başarıları Üzerine Bir Değerlendirme*

Onur Akgül^{1**} Abidin Can Aktaş²

¹ Mardin Artuklu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Mardin, Türkiye, onurakgul@artuklu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5229-2557

² Mardin Artuklu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Mardin, Türkiye, acanaktas@artuklu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6176-3728

Öz

Turist rehberliği, bir ülkeye veya destinasyona gelen yerli ve yabancı turistlere turun başından sonuna kadar eşlik edip her konuda onlara yardımcı olan özel bir meslek dalıdır. Bu açıdan bakıldığında turist rehberliği mesleğinde yabancı dil bilmek, mesleğin en önemli yapıtaşlarıdır. Ülkemizde ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyinde verilen turist rehberliği eğitime dair günümüze kadar çeşitli araştırmalar yapılmış olsa da adayların yabancı dil sınavlarındaki başarı oranları üzerine bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı, turist rehberlerinin ve rehber adaylarının girdikleri yabancı dil sınavlarındaki başarı oranlarını incelemektir. Çalışmanın verileri, Turist Rehberleri Birliği (TUREB) tarafından 2014-2022 yılları arasında gerçekleştirilen Yabancı Dil Seviye Tespit Sınavı ile Yabancı Dil Ekletme Sınavına ilişkin istatistiklerden oluşmaktadır. Veriler, doküman analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Veriler analizi neticesinde, 2014-2022 yılları arasında 33 farklı yabancı dilden sınav yapıldığı ve bu sınavlardaki genel başarı oranının oldukça düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuca istinaden çeşitli çıkarımlarda ve uygulamaya yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberliği, Turist Rehberliği Eğitimi, Yabancı Dil

An Evaluation on Foreign Language Exam Success of Tourist Guides and Guide Candidates

Abstract

Tourist guidance is a special profession that accompanies local and foreign tourists coming to a country or destination from the beginning to the end of the tour and helps them in every way. From this point of view, knowing a foreign language in the tourist guiding profession is the most important building block of the profession. Although there have been various studies on tourist guidance education given at associate, undergraduate and graduate levels in our country, no study has been found on the success rates of candidates in foreign language exams. The aim of this study is to examine the success rates of tourist guides and guide candidates in foreign language exams. The data of the study consists of statistics on Foreign Language Placement Exam and Foreign Language Addition Exam held by the Union of Turkish Tourist Guides Chambers between 2014-2022. The data is analyzed by document analysis technique. As a result of the data analysis, it is concluded that there were exams in 33 different foreign languages between 2014-2022 and the overall success rate in these exams is quite low. Based on this result, various inferences and suggestions for practice are made.

Keywords: Tourist Guidance, Tourist Guidance Education, Foreign Language

önerilen atf/cite this article as

Akgül, O., & Aktaş, A.C. (2023). Turist Rehberlerinin ve Rehber Adaylarının Yabancı Dil Sınavı Başarıları Üzerine Bir Değerlendirme. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 192-203.

*Bu çalışma, 30 Eylül-2 Ekim 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen V. Ulusal Turist Rehberliği Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulmuştur.

**Sorumlu yazar e-posta/ Corresponding author e-mail: acanaktas@artuklu.edu.tr

Araştırma Makalesi

Cilt 7, Sayı 1, 2023
ss. 192-203

Gönderim : 14.10.2022
1. Düzeltme: 13.12.2022
2. Düzeltme: 12.01.2023
Kabul Tarihi: 17.01.2023

Research Article

Vol 7, No 1, 2023
pp. 192-203

Received : 14.10.2022
Revision1: 13.12.2022
Revision2: 12.01.2023
Accepted: 17.01.2023

GİRİŞ

Antik dönemden bu yana turist rehberliği mesleğinin varlığını sürdürdüğü bilinmektedir. Mesleğin özellikle göç, savaş, ticaret kervanları, kutsal yerlerin ziyareti, kara ve deniz yolculukları gibi durumlarda yol gösterici ve kılavuz olarak ön plana çıktığı bilinmektedir (Çimrin, 1995). Antik dönemin yazarları “*rehber*” kelimesini ve tanımını, seyahat kavramının çıktığı İÖ 8. yüzyıl ile İS 6. yüzyıl arasında zikretmeye başlamışlardır. Bu bağlamda, yazarların özellikle metinlerinde geçen “*eksegetes*” ve “*periegetes*” kelimelerini rehberler için kullandıkları görülmektedir. *Eksegetes*; kehanetleri ve rüyaları açıklayan, yorumlayan anlamında kullanılmıştır. Bununla birlikte tapınaklardaki açıklayıcılar ve rehberler anlamında da kullanılmıştır. *Periegetes* ise yabancılara kılavuzluk, rehberlik eden çevre rehberi anlamını içermektedir (Gülmez & Demirkollu, 2013). Günümüz turist rehberliğinin gelişiminin Türkiye’de 1839 yılındaki Tanzimat Fermanı ile birlikte ticaret, güzel sanatlar ve eğitimin Avrupa ile kurulan ilişkiler vasıtasıyla olduğu söylenebilir. İstanbul’da ikamet eden veya ziyaret eden yabancı sayısındaki artış nedeniyle kültürel ve tarihi alanların önemi artmıştır. Özellikle aracılık hizmetleriyle uğraşan ve Fransız diline yatkınlığı ile komisyonculuk yeteneğine sahip kişiler tercüman rehberlik mesleğini icra etmeye başlamışlardır. Bu kişiler genellikle Maltalı Levanten, İtalyan, Fransız ve Musevi ailelerin çocuklarından oluşmaktadır (Ahipaşaoglu, 2001; Değirmencioğlu, 2001). Tercüman rehberlik adı altında yapılan uygulamaları bir düzen içerisinde ve kurumsal şekilde yürütmek için 1890 yılında “*Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname*” hazırlanıp yürürlüğe girmiştir. Geçmişten günümüze “*yabancı*” ve “*tercüman*” kelimeleriyle turist rehberlerinin ismi birlikte anılmaktadır. Dolayısıyla turist rehberlerinin hâkim oldukları yabancı dil ile ziyaretçilere gezilen bölgenin tarihi, doğal ve kültürel güzelliklerini anlatma becerisine sahip olması gerekmektedir (wftga.org). Ayrıca 2012 yılı itibariyle Türkiye’de yürürlüğe giren “*6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu*”na göre turist rehberi tanımında “*gezi öncesi seçmiş oldukları dil kullanılarak*” ifadesi yer almış ve yabancı dilin turist rehberleri için önemi vurgulanmıştır. Turist rehberlerinin eğitimi ile ilgili alanyazına bakıldığında çeşitli çalışmaların olduğu görülmektedir (Değirmencioğlu, 2001; El-Sharkawy, 2007; Duman & Mil, 2008; Gorenak & Gorenak, 2012; Carmody, 2013; Yenipınar & Zorkirişçi 2013; Lovrentjev, 2015; Tanrısever, Bektaş & Koç 2019; Yenipınar & Kardaş 2019; Topsakal, 2021). Ancak Türkiye’deki turist rehberleri ve rehber adaylarının dil başarısıyla ilgili istatistiki anlamda herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, alanyazındaki boşluğu kapatmayı amaçlamaktadır. Bu alanda bir çalışmanın olmaması turist rehberliği eğitimi ile ilgili de çeşitli sonuçlara yönelik çıkarımların yapılması açısından önemli olarak düşünülmektedir. Buradan yola çıkarak çalışmanın amacı, turist rehberlerinin ve rehber adaylarının yabancı başarılarının değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda TUREB’den alınan Yabancı Dil Seviye Tespit Sınavı ve Dil Ekletme Sınavlarının istatistikleri doküman analizi tekniğiyle incelenmiştir. Çalışmanın diğer bölümlerinde, turist rehberliği eğitimi ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bununla birlikte TUREB’in yapmış olduğu sınavlardaki başarı oranları verilmiş ve çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur.

Kavramsal Çerçeve

Turizm sektörünün yalnızca yapılardan ibaret olmadığı, aynı zamanda sektörün gayrisafi milli hasılasının yüksek olmasından dolayı personel niteliğinin de önemli olduğu ifade edilmektedir. Turizm sektörünün ön plana çıkması ve kaliteli bir hizmet vermesi, nitelikli bir eğitimle mümkün olmaktadır (Aksu & Bucak, 2012). Bu sektörün her bir paydaşı dinamik yapısından dolayı bilgi ve beceriler ile donatılmış ve yetiştirilmiş kişilerden oluşmalıdır. Turizm sektörünün dinamik yapısının önemli paydaşlarından biri ise turist rehberleri olarak bilinmektedir. Sektörün dinamik yapısı itibariyle turist rehberlerinin nitelikli bir eğitimden geçmeleri gerekmektedir (Hacıoğlu vd., 2008; Eker & Zengin, 2016). Çünkü turistler nitelikli bir personel ve destinasyonlara yönelik iyi bir deneyim yaşamak istemektedir. Dolayısıyla bu deneyime sahip olacak kişilerin sektör için yetişmiş olması önem arz etmektedir (Chilembwe & Mweiwa, 2014). Deneyim talebinde bulunan ziyaretçilere cevap verecek olan kişiler ise turist rehberleri olarak vurgulanmaktadır. Turist rehberlerinin içerisinde bulunmadığı bir süreçte uluslararası turizm ifadesinden bahsetmek mümkün olmamaktadır. Rabotic (2010) bu sebepten dolayı turist rehberlerini profesyonel anlamda en ön safta çalışan, çevirmen rolünde ve bilgi sağlayan, turistler için destinasyonlara yönelik birer elçi ve temsilci niteliğindeki kişiler olarak ifade etmektedir.

Turist rehberliğinin şu anki niteliğine yönelik eğitim çalışmaları Sanayi Devrimi sonrası İngiltere'deki Windsor Şatosu ile Londra Kulesi gezilerine yönelik bir ihtiyaç sonucu 1930'lu yıllardan itibaren hız kazanmıştır (www.iro.org). Bununla birlikte turist rehberliği mesleğindeki eğitim belirli standartlara göre sınırlanmamış, çeşitli ülkelere göre uygulama, süre ve giriş ile mezuniyet konusunda farklılıklar ön plana çıkmıştır (Çolakoğlu, Efendi & Epik, 2014). Örneğin Slovenya, Fransa, Danimarka ve Portekiz'de ulusal ve bölgesel lisans gerekliken Macaristan, Hollanda, Avusturya, Kıbrıs, İrlanda ve İskoçya'da bu gereklilik ulusal lisans düzeyinde olmaktadır. Bazı ülkelerde turist rehberi olabilmek için sözlü mülakat yeterliken bazılarında ise hem yazılı hem de sözlü mülakatlar yapılmaktadır. Bununla birlikte turist rehberliği eğitimi bazı ülkelerde kurslar ve kurumlar tarafından verilmekteyken bazılarında ise üniversiteler düzeyinde verilmektedir (Akdu vd., 2018). Bu ülkelere örnek olarak, Kanada Montreal'de turist rehberliği eğitimi en az lise mezuniyeti şartı ile Québec Otelcilik ve Turizm Enstitüsü tarafından verilmektedir. 240 saat eğitim verilen enstitüde Tarih ve Coğrafya derslerinin yanında Fransızca ve İngilizce dillerinde dersler verilmektedir. (Ulusoy Yıldırım ve Avcıkurt, 2019). İngiltere'de turist rehberliği ulusal ve bölgesel düzeyde icra edilen bir meslek olarak bilinmektedir. Bununla birlikte Yeşil, Beyaz ve Mavi Rozet olmak üzere üç farklı düzeyde turist rehberliği türü bulunmaktadır. Beyaz Rozet (White Badge) sahibi turist rehberleri tema park, katedral, görkemli evler, müze ve endüstriyel alanlarda görev yapabilmektedir. Yeşil Rozet (Green Badge) sahibi turist rehberleri şehir ve kırsal alanlarda yürüyüş turları yapabilmektedir. Bu rozet sahibi turist rehberleri tam ve yarı zamanlı çalışabilmektedir. Mavi Rozet (Blue Badge) sahibi turist rehberleri ise oldukça geniş bir tur yelpazesine sahip tam ve yarı zamanlı olarak çalışabilmektedir. Ayrıca bu

rozete sahip turist rehberleri İngiltere'nin yanı sıra Jersey adasında ve Kuzey İrlanda ülkesinde de rehberlik hizmeti verebilmektedir (Tanrısever, Bektaş & Koç, 2019).

İngiltere'de turist rehberliği eğitimi alan kişilerin en az 30 yaşında olması gerekmektedir (Gorenak ve Gorenak, 2012). Ayrıca adayların İngilizce dışında herhangi bir dil bilme zorunluluğu bulunmama ile birlikte yabancı bir dil veya diller bilmeleri konusunda desteklendiği ifade edilmektedir (Yenipınar & Zorkirişçi, 2013). Hong Kong'ta ise turist rehberi olabilmek için daha zorlu bir süreç vardır. Adayların en az dört yıllık bir üniversite mezuniyeti olması gerekmekte ve yüksek lisans derecesine sahip olmaları beklenmektedir. Bunun yanında E seviyede İngilizce ve Çince dil bilme zorunluluğu bulunmaktadır (www.tichk.org). Singapur'da turist rehberliği eğitim şartlarında 21 yaşından büyük olmak ve hangi dilde rehberlik hizmeti verilecekse o dilde GCE (General Certificate of Education) yeterlilik belgesine sahip olmak gerekmektedir. Japonya'da turist rehberliği eğitimi hem üniversiteler hem de kurslar sayesinde olmaktadır. Turist rehberi olabilmenin şartları arasında en az orta derece İngilizce, ileri derece Japonca ve farklı diller bilmek gerekmektedir (Tanrısever, Bektaş & Koç, 2019). Turist rehberliği eğitimi Kırgızistan'daki üniversitelerde iki yıllık ön lisans ve dört yıllık lisans eğitimi ile verilmektedir. Verilen dersler arasında tarih, mitoloji ve ekolojinin yanı sıra Rusça, Kırgızca ve İngilizce bulunmaktadır (www.manas.edu.kg). Türkiye'de turist rehberliği eğitimi 1925 yılında 2730 sayılı "Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edecekler Hakkında Kararname" ile birlikte gereken niteliklere ve bilgiye sahip olup olmadıklarını ölçmek amacıyla kurslar ve sınavlar ile ölçülmeye başlandığı bilinmektedir (Değirmencioglu, 2001). Ardından Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın kurulmasıyla 1971 yılında "Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliği" yürürlüğe girmiş ve çeşitli kurslar vasıtasıyla eğitimler sürmüştür. 1995 yılı itibariyle "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" hayata geçmiş ve üniversitelerdeki rehberlik bölümlerinin yanında ÖSYM tarafından yapılan yabancı dil bilgisi seviye tespit sınavından en az "C" seviye belgesi istenmiştir (Kuşluvan & Çeşmeci, 2002). 2001 yılı itibariyle Türkiye'deki turist rehberliği eğitimi, üniversitelerin iki yıllık ve dört yıllık bölümlerinin artmasıyla devam etmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın açmış olduğu kurslar da bu eğitime destek vermiş, böylece nitelikli turist rehberi yetiştirme konusunda çalışmalar hızlanmıştır (Ahipaşaoğlu, 2006). Son olarak 2012 yılında çıkarılan 6326 sayılı "Turist Rehberliği Meslek Kanunu" ile birlikte turist rehberliği eğitim, mesleğin icrası, mesleğe kabul şartları yasal zemine oturtulmuştur. Günümüzde ise Türkiye'deki turist rehberliği eğitimi yaygın ve örgün olarak eğitim vermeye devam etmektedir (Ulusoy Yıldırım & Avcıkurt, 2019). 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na göre turist rehberi olabilmek için yedi temel şartı yerine getirmiş olmak gerekmektedir. Bu şartlar arasında "Yabancı dil yeterliliğine sahip olmak" maddesi de yer almaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de turist rehberi olabilmek için en az bir yabancı dil bilmek gerekmektedir. Yasa içerisinde yer alan dil şartını yerine getirebilmek için yönetmelikte geçerliği kabul edilen yabancı dil sınavlarından veya TUREB'in düzenlediği yabancı dil sınavlarından en az 100 üzerinden 75 puan almak gerekmektedir (Aktaş & Köroğlu, 2022). Bununla birlikte yasada yer alan

yabancı dil yeterlilik maddesine istinaden 30 üniversitenin birçoğunda fakülte düzeyinde verilen turist rehberliği eğitimi sırasında İngilizce'nin yanında seçmeli bir yabancı dil ile birlikte toplam iki yabancı dilin müfredata girdiği bilinmektedir (Ulusoy Yıldırım & Avcıkurt, 2019).

Turist rehberi, ziyaretçilere kendi seçtikleri dilde hizmet vererek, bir yerin kültürel ve doğal mirasını yorumlayan kişi olarak tanımlanmaktadır (WTFGA, 2022). Değirmencioğlu'nun (2001) Türkiye'deki turizm rehberliği eğitimi üzerine yapmış olduğu çalışmada, turist rehberlerinin, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın düzenlediği kurslardan büyük oranda memnun olmadığı sonucuna ulaşılma ile birlikte programa alınan rehber adaylarının yabancı dil sorununun mutlak derecede çözülmesi önerisinde bulunmuştur. Yabancı dil yeterliliğinin Mısır'daki turist rehberleri için önemli olduğunu belirten El-Sharkawy (2007), Mısır'daki Turizm Bakanlığı'nın turist rehberliği için 21 yaş sınırı koyduğunu ve Turizm Fakültelerinden mezun olan rehberlerin en az bir yabancı dil bilmesinin kanunen mecbur kılındığını belirtmektedir. Duman ve Mil (2008) çalışmalarında, üniversitelerden mezun olan rehber adaylarının mesleğe başlayamamalarının en büyük nedeninin nitelikli bir yabancı dil eğitiminden geçmemeleri ve üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinin yabancı dil puanı ile değil diğer puan türleriyle öğrenci almaları olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmada ayrıca, hali hazırda üniversitelerden kullanılan dilin İngilizce olmasından dolayı bu dilde fazlaca turist rehberinin olması istihdam sorunu yarattığı vurgulanmaktadır. Bu sebepten dolayı kaçak rehberlik olayının arttığı vurgulanmaktadır. Gorenak & Gorenak (2012) çalışmalarında, turist rehberliği mesleğini Slovenya'da icra edebilmek için Slovenya Cumhuriyeti Ticaret Odası tarafından verilen özel bir karta sahip olunması gerektiğini ve 18 yaş itibarıyla en az bir yabancı dil bilme şartı olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte turist rehberliği mesleğini yerine getirebilmek için iyi bir iletişime, pozitif çalışma davranışına, sakın bir kişiliğe ve sistematik ve akıcı bir dil bilgisi yeterliliğine sahip olunması gerektiği vurgulanmaktadır. Araştırmanın sonunda Slovenya'da turist rehberliği eğitiminin daha fazla pratikle birlikte iyi olacağı sonucuna varılmıştır. Yenipınar & Kardeş (2019) çalışmalarında, turizm rehberliği bölümleri için müfredat geliştirme önerisinde bulunmuştur. Araştırmanın sonucunda ise lisans eğitim programlarındaki teorik derslerden ziyade uygulama gerektiren bölgesel temalı dersler, turizmde güncel konular ve yabancı dil eğitiminin sınırlı kaldığı ifade edilmiştir.

YÖNTEM

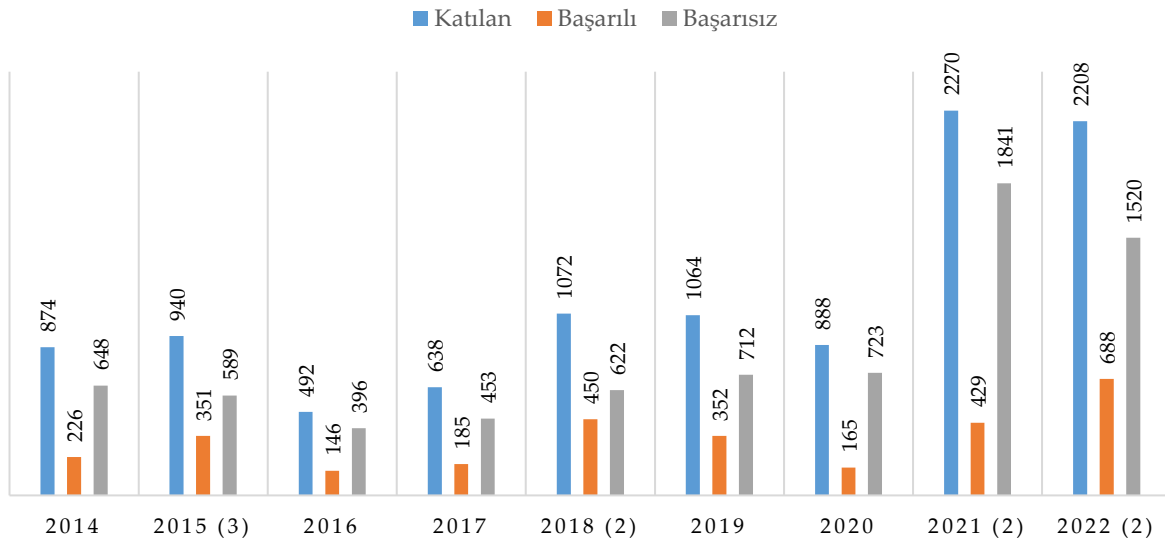
Turist rehberlerinin ve rehber adaylarının yabancı dil bilme başarılarının değerlendirilmesi amaçlanan bu çalışmada, TUREB'den alınan Yabancı Dil Seviye Tespit Sınavı ve Dil Ekletme Sınavlarının istatistikleri doküman analizi tekniğiyle incelenmiştir. Wach & Ward, (2013) doküman analizini, yazılı belgeleri sistematik ve titiz bir şekilde analiz etmek için kullanılan nitel bir araştırma yöntemi olarak tanımlamaktadır. Ayrıca doküman analizi, var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek verilerin analiz edilmesi anlamına gelmektedir. Belirli bir amaca yönelik kaynakları bulma, okuma, not alma ile değerlendirme durumunu ifade etmektedir (Karasar,

2005). Hoepfl (1997) doküman analizini nitel araştırmacılar için en değerli bilgi kaynaklarından biri olarak değerlendirmektedir. Dokümanlara bakılarak araştırılan olgu hakkında pek çok detaylı bilgi elde edilebilmektedir (Travers, 2001). Bu çalışmada da araştırılmak istenen turist rehberleri ve rehber adaylarının yabancı dil başarısı doküman analizi aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. 22 Temmuz 2022 tarihinde TUREB'den turist rehberlerinin ve rehber adaylarının yabancı dil sınavlarına yönelik bilgiler e-posta yoluyla istenmiş ve aynı tarihte geri dönüş yapılarak bilgilere ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen veriler, 2014-2022 yılları arasında yapılan sınavların istatistiklerini kapsamaktadır. Ancak 2019 yılı Ocak ayında yapılan sınavın istatistiklerine, TUREB'in yaşadığı teknik sorunlardan dolayı ulaşılamamıştır. Dolayısıyla araştırmamızın bulgularına bu kısım dahil edilememiştir.

BULGULAR

Belirtilen yıllar arasında verileri mevcut olan toplam 14 sınav yapılmış ve bu sınavlar 33 farklı dilde; Almanca, Arapça, Arnavutça, Boşnakça, Bulgarca, Çekçe, Çince, Endonezce, Ermenice, Farsça, Fince, Fransızca, Gürcüce, Hırvatça, Hollandaca, İbranice, İngilizce, İspanyolca, İsveççe, İtalyanca, Japonca, Korece, Litvanca, Lehçe, Makedonca, Macarca, Norveççe, Portekizce, Romence, Rusça, Sırpça, Tayca ve Yunanca olarak gerçekleştirilmiştir.

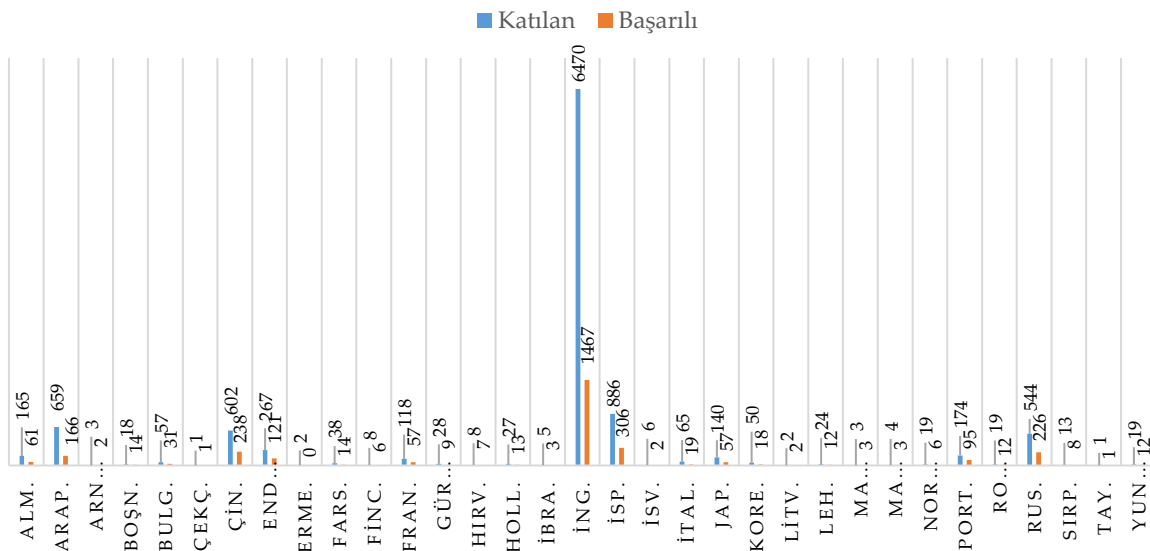
Bu diller arasında en fazla Almanca, Arapça, Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Japonca sınavları yapılmış, her dilden 14 defa sınav düzenlenmiştir. Yılda en az bir, en fazla üç sınav gerçekleştirilmiştir. Hangi dillerden sınav yapılacağı, adaylardan gelen talep ve ilgili yabancı dil için yeterli komisyon üyesi bulunması doğrultusunda belirlenmektedir. Yeterli komisyon üyesi bulunmaması halinde dil sınavı yapılamamaktadır. Örneğin TUREB'in 2022 Haziran ayında düzenlediği sınavda Fince, Gürcüce ve Norveççe sınavları, komisyon üyesi bulunamadığı için gerçekleştirilememiştir. Yapılan sınavlara giren toplam aday sayısı ile başarılı ve başarısız olan adayların sayısına ilişkin veriler Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1. Yabancı Dil Sınavlarına Katılım ve Başarı Durumu İstatistikleri (2014-2022)

Şekil 1’de yer alan verilere göre, 2014 yılında gerçekleştirilen yabancı dil sınavına 874 kişi katılmış, sınavdan 226 kişi (%26) başarılı, 648 kişi (%74) ise başarısız olmuştur. 2015 yılında, farklı aylarda olmak üzere üç defa sınav yapılmıştır. Bu sınavlara toplam 940 kişi katılmış, sınavdan 351 kişi (%37) başarılı, 589 kişi (%63) ise başarısız olmuştur. 2016 yılında düzenlenen sınava katılan 492 kişiden 146 kişi (%30) başarılı, 396 kişi (%70) ise başarısız olmuştur. 2017 yılında düzenlenen sınava katılan 638 kişiden 185 kişi (%29) başarılı, 453 kişi (%71) ise başarısız olmuştur. 2018 yılında iki defa sınav gerçekleştirilmiş, katılan 1072 adaydan 450 kişi (%42) başarılı, 622 (%58) kişi başarısız olmuştur. 2019 yılında yapılan sınava 1064 kişi katılmış, sınavdan 352 kişi (%33) başarılı, 712 kişi (%67) ise başarısız olmuştur. 2020 yılında yapılan sınav, Covid-19 salgını nedeniyle çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Sınava katılan 888 kişiden 165 kişi (%19) başarılı olmuş, 723 kişi (%81) ise başarısız olmuştur. 2021 yılında 2 defa çevrimiçi sınav yapılmış ve bu sınavlara toplam 2270 kişi katılmıştır. En yüksek sayıda katılımın gerçekleştiği bu sınavlarda 429 kişi (%19) başarılı, 1841 kişi (%81) ise başarısız olmuştur. Son olarak 2022 yılında yüz yüze iki sınav gerçekleştirilmiştir. Sınavlara katılan 2208 kişiden 688 kişi (%31) başarılı, 1520 kişi (%69) ise başarısız olmuştur.

TUREB’in 2014-2022 yılları arasında 14 defa gerçekleştirdiği yabancı dil sınavlarına toplam 10466 kişi katılmış, bu sınavlarda 2292 kişi başarılı olmuş, 8174 kişi ise başarısız olmuştur. Nitekim tüm yabancı dil sınavlarının genel başarı oranı %22 olarak ortaya çıkmıştır. Bulgular hem yıl bazında hem de genel olarak yabancı dil sınavlarındaki başarı oranlarının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. 2014-2022 yılları arasında gerçekleştirilen yabancı dil sınavları ve bu sınavların katılım sayılarına ilişkin veriler Şekil 2’de yer almaktadır.

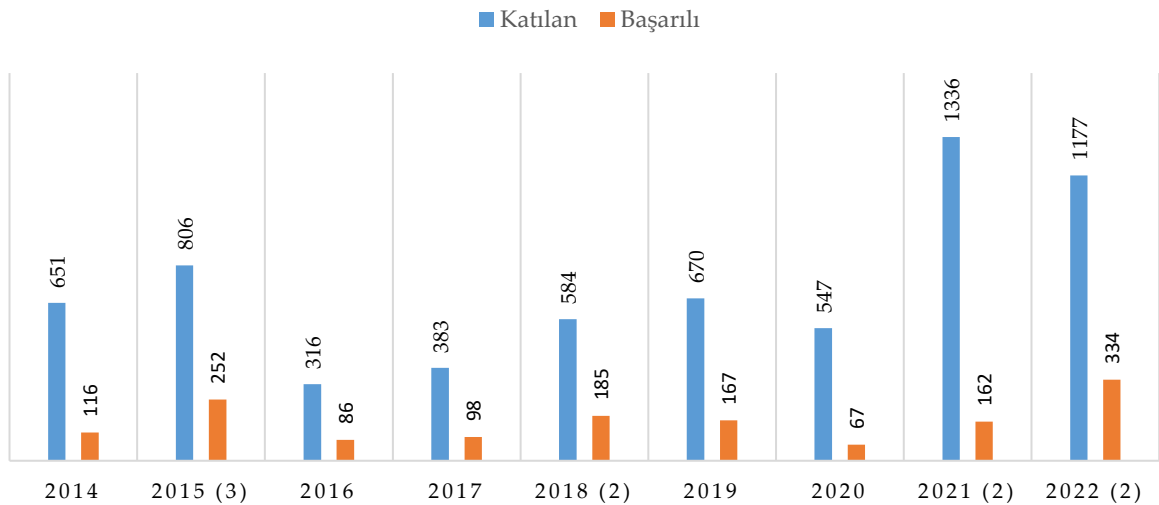

Şekil 2. Yabancı Dillere Göre Katılım ve Başarı Durumu İstatistikleri (2014-2022)

Şekil 2’de yer alan verilere göre, 2014-2022 yılları arasında en fazla İngilizce sınavına katılım gösterilmiştir. Toplam 6470 adayın katıldığı sınavdan 1467 kişi (%23) başarılı olmuştur. İkinci sırada ise 886 adayın katılımıyla gerçekleşen İspanyolca sınavı vardır. Bu sınavdan 306 kişi (%35) başarılı olmuştur. En fazla katılım gösterilen üçüncü

yabancı dil sınavı ise Arapça sınavıdır. 659 adayın katılım gösterdiği sınavda 166 kişi (%25) başarılı olmuştur. Dördüncü sırada olan Çince sınavına 602 aday katılmış, sınavdan 238 kişi (%40) başarılı olmuştur. Beşinci sırada olan Rusça sınavına ise 544 aday katılmış, sınavdan 226 kişi (%42) başarılı olmuştur. Bunlar dışında, Endonezce sınavına katılan 267 aday arasında 121 kişi (%45) başarılı olmuştur. Portekizce sınavına katılan 174 adaydan 95 kişi (%55) başarılı olmuştur. Almanca sınavına katılan 165 adaydan 61 kişi (%37) başarılı olmuştur. Japonca sınavına katılan 140 adaydan 57 kişi (%41) başarılı olmuştur. Fransızca sınavına katılan 118 adaydan 57 kişi (%48) başarılı olmuştur. İtalyanca sınavına katılan 65 adaydan 19 kişi (%29) başarılı olmuştur. Bulgarca sınavına katılan 57 adaydan 31 kişi (%54) başarılı olmuştur. Korece sınavına katılan 50 adaydan 18 kişi (%36) başarılı olmuştur. Farsça sınavına katılan 38 adaydan 14 kişi (%37) başarılı olmuştur. Gürcüce sınavına katılan 28 adaydan 9 kişi (%32) başarılı olmuştur. Hollandaca sınavına katılan 27 adaydan 13 kişi (%48) başarılı olmuştur. Lehçe sınavına katılan 24 adaydan 12 kişi (%50) başarılı olmuştur. Norveççe sınavına katılan 19 adaydan 6 kişi (%32) başarılı olmuştur. Romence sınavına katılan 19 adaydan 12 kişi (%63) başarılı olmuştur. Yunanca sınavına katılan 19 adaydan 12 kişi (%63) başarılı olmuştur. Boşnakça sınavına katılan 18 adaydan 14 kişi başarılı (%78) olmuştur. Sırpça sınavına katılan 13 adaydan sekiz kişi (%62) başarılı olmuştur. Fince sınavına katılan sekiz adaydan altı kişi başarılı olmuştur. Hırvatça sınavına katılan 8 adaydan 7 kişi (%88) başarılı olmuştur. İsveççe sınavına katılan 6 adaydan iki kişi (%33) başarılı olmuştur. İbranice sınavına katılan beş adaydan üç kişi (%60) başarılı olmuştur. Macarca sınavına katılan 4 adaydan 3 kişi (%75) başarılı olmuştur. Arnavutça sınavına katılan üç adaydan iki kişi (%67) başarılı olmuştur. Makedonca sınavına katılan üç adayın hepsi başarılı olmuştur. Ermenice sınavına katılan iki adaydan hiçbirisi başarılı olmamıştır. Litvanca sınavına iki aday katılmış ve başarılı olmuştur. Son olarak, Çekçe ve Tayca sınavına bir aday katılmış ve başarılı olmuştur.

2014-2022 yılları arasında 33 farklı yabancı dil için sınav yapılmış ve bunlar arasında en fazla İngilizce dilinden sınavlar gerçekleştirilmiştir. İlgili yıllar arasında yapılan İngilizce sınavlarına ilişkin veriler Şekil 3'te yer almaktadır.

Şekil 3. İngilizce Sınavlarına Katılım ve Başarı Durumu İstatistikleri (2014-2022)

Şekil 3'teki verilere göre, 2014 yılında gerçekleştirilen İngilizce sınavına 651 aday katılmış ve 116 kişi (%18) başarılı olmuştur. 2015 yılında ise üç defa sınav yapılmış ve toplam 806 adaydan 252 kişi (%31) başarılı olmuştur. 2016 yılında gerçekleştirilen sınava katılım oranı diğer yıllara göre daha düşüktür ve 316 adaydan 86 kişi (%27) başarılı olmuştur. 2017 yılında yapılan sınava 383 aday katılmış ve 98 kişi (%26) başarılı olmuştur. 2018 yılı içinde iki defa sınav yapılmış ve katılan 584 adaydan 185 kişi (%32) başarılı olmuştur. 2019 yılında yapılan sınava 670 kişi katılmış ve 167 kişi (%25) başarılı olmuştur. 2020 yılında sınav çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiş ve 547 adaydan 67 kişi (%12) başarılı olmuştur. İngilizce sınavlarına katılım oranı en fazla 2021 yılında olmuştur. Bu yıl içerisinde iki defa çevrimiçi sınav yapılmış ve 1336 adaydan 162 kişi (%12) başarılı olmuştur. 2022 yılında ise iki defa yüz yüze sınav yapılmış ve katılım gösteren 1177 adaydan 334 kişi (%28) başarılı olmuştur. 2014-2022 yılları arasında yapılan sınavlar arasında başarı oranı en düşük olanlar, 2020 ve 2021 yıllarında yapılan sınavlardır. Çevrimiçi yapılan bu sınavların başarı oranı %12'dir. En yüksek başarı oranına sahip sınavlar ise 2018 yılında yapılmıştır ve genel başarı oranı %32'dir. Eldeki veriler doğrultusunda, 2014-2022 yılları arasında yapılan İngilizce sınavlarına toplam 6470 aday katılmış, bu sınavlardan 1467 kişi başarılı olmuştur. Nitekim İngilizce sınavlarının genel başarı oranı %23 olarak ortaya çıkmıştır. Bulgular, hem yıl bazında hem de genel olarak İngilizce sınavlarındaki başarı oranlarının oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışma, turist rehberlerinin ve rehber adaylarının TUREB tarafından düzenlenen yabancı dil sınavlarındaki başarı oranlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca TUREB elde edilen bu verileri resmî sitesinde ve haber bültenlerinde yayınlamamaktadır. Dolayısıyla turist rehberlerini Türkiye'de temsil eden kurumun düzenlediği sınavlardaki başarı oranlarının bu çalışma ile birlikte açığa çıktığı düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın ilgili alanyazına katkı sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın amacı doğrultusunda elde edilen veriler incelendiğinde, 2014-2022 yılları arasında gerçekleştirilen tüm yabancı dil sınavlarının genel başarı oranının %50'nin altında olduğu görülmüştür. 2018 yılında gerçekleştirilen ve 1072 kişinin katıldığı sınavlarda, %42 ile en yüksek başarı oranı elde edilebilmiştir. En düşük başarı oranı ise 2019 ve 2020 yıllarında gerçekleştirilen çevrimiçi sınavlara aittir ve bu oran %19 olarak ortaya çıkmıştır. Adayların elektronik ortamda sınava yeterince odaklanamamaları, sınav esnasında bağlantı sorunu gibi teknik arızalar nedeniyle strese girmeleri ve bundan dolayı normal bir sınavdan daha fazla heyecan ve kaygı yaşamalarından dolayı çevrimiçi sınavlardaki başarı oranının daha az olduğu düşünülebilir. Öyle ki 2022 yılında yüz yüze gerçekleştirilen sınavlarda, bir önceki yıla kıyasla daha az katılım olsa da %31 oranla daha fazla aday başarılı olmuştur. 2014-2022 yılları arasında yabancı dil sınavlarına katılım sayısı en fazla İngilizce için olmuştur. Buna rağmen adayların İngilizce sınav başarıları %32'nin üzerine çıkamamıştır. En düşük başarı oranına sahip sınav, 2020 yılında yapılan ve ilk kez gerçekleştirilen çevrimiçi sınavlardır. Bu sınavda %12'lik oran ile 547 aday

arasından 67 kişi başarılı olabilmıştır. Söz konusu sonucun, çevrimiçi sınavların olumsuzluklarına ilişkin belirtilen nedenlerle aynı olduğu düşünülebilir.

Araştırmanın bulguları ışığında birtakım önerilerde bulunmak mümkündür. Öncelikle, turist rehberi adaylarının yabancı dil becerilerini arttırmak için özellikle üniversite eğitiminden başlamak üzere birtakım iyileştirmeler yapılabilir. Bunun için öncelikle yabancı dil derslerinin yoğun olarak müfredatta yer alması gerekmektedir. Üniversitelerin Turizm Rehberliği Bölümü müfredatlarında Mesleki İngilizce dersleri en az üç saat olacak şekilde verilmelidir. Ayrıca bazı üniversitelerde seçmeli yabancı dil olarak sadece bir yabancı dil seçeneği sunulduğu görülmektedir. Öğrencilerin hangi dile daha yatkın olduğunu gözetenek seçenek şansına sahip olması için müfredatta en az iki seçmeli yabancı dil dersi olması gerekmektedir. Yenipınar & Kardaş (2019) müfredat geliştirme önerisi çalışmalarında yeni oluşturulacak müfredatlarda İngilizce harici verilecek yabancı dillerin öneminden bahsetmektedir. Bununla birlikte bölüm müfredatlarındaki yabancı dil dersi yoğunluklarında belirli bir standart bulunmamaktadır. Bazı fakültelerde, İngilizce dersleri dışında seçmeli yabancı dil dersleri dört yıl boyunca verilirken, bazı fakültelerde sadece üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine seçmeli yabancı dil dersi verilmektedir. Seçmeli yabancı dil dersleri, İngilizce'de olduğu gibi dört yıl boyunca verilerek öğrencilerin daha yoğun dil eğitimi alması sağlanmalıdır. Ayrıca lisans bölümlerinde zorunlu veya isteğe göre İngilizce hazırlık sınıfı açılarak öğrencilere daha yoğun bir yabancı dil eğitimi alma fırsatı verilebilir. İlaveten, Erasmus ve Mevlana gibi öğrenci değişim programlarında anlaşmalı üniversite sayısının artırılarak öğrencilere daha fazla seçenek sunulması ve bu sayede yurtdışında eğitim alarak yabancı dil pratiklerini arttırmaya yönelik teşvikte bulunulması önem taşımaktadır.

2014-2022 yılları arasında TUREB'in yüz yüze düzenlediği 11 sınavdan sekizi Ankara'da, üçü ise üç farklı ilde gerçekleştirilmiştir. Düzenlenen sınavların sadece Ankara'da olmaması; İstanbul, İzmir, Antalya, Konya, Diyarbakır gibi büyük şehirlerde de yapılmasının, farklı illerden gelen adaylara ulaşım ve konaklama masrafları yönünden kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Bu noktada TUREB, sınavın yapılacağı ildeki üniversiteden hem sınav salonu hem de komisyon üyesi talebinde bulunarak işbirliği yapabilir.

Bu çalışmanın sınırlılıklarından ilki, 2019 Ocak ayında yapılan dil sınavının arşivlenememiş verilerinin araştırmaya dahil edilememesidir. Ayrıca eldeki veriler, adaylardan hangilerinin turist rehberi veya rehber adayı olduğuna ilişkin ayrı ayrı istatistikler içermemektedir. Bu yüzden turist rehberlerinin ve rehber adaylarının karşılaştırmalı başarı oranlarına yönelik incelemeler yapılamamıştır. Ancak 2022 Haziran ayında yapılan dil sınavlarında söz konusu ayrıma yönelik istatistik tutulmuş ve veriler daha detaylı olarak kayıt altına alınmıştır. Gelecekteki araştırmalarda, turist rehberlerinin ve rehber adaylarının yabancı dil sınavı başarılarına ilişkin karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir. Çalışmanın başka bir sınırlılığı, araştırmaya sadece ikincil verilerin dahil edilmiş olmasıdır. Bu nedenle gelecekteki çalışmalarda TUREB'in sınavlarına girmiş olan turist rehberleri ve rehber adayları ile sınav

hakkındaki düşüncelerini ve tecrübelerini öğrenmek üzere eğer varsa bir başarı veya başarısızlık, bunları öğrenmek amacıyla görüşmeler yapılarak daha derinlemesine bir araştırma gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Teşekkür: Katkılarından dolayı hakemlere teşekkür ederiz.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Güncel Turizm Araştırmaları

Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.

Etik Kurul Onayı: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Veri Kullanılabilirlik Beyanı: Araştırma verileri paylaşılmamıştır.

KAYNAKÇA

- Ahipaşaoğlu, H. S. (2001). Turizmde rehberlik. Detay Yayıncılık.
- Ahipaşaoğlu, H. S. (2006). Turizmde rehberlik. (2.Baskı). Detay Yayıncılık.
- Akdu, U., Karakaş, D., Çelik, E., Zurnacı, J., & Tabu, Ö. (2018). Turizm rehberliğinde alan uzmanlığı önerisi: sağlık turizmi rehberliği. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 1(2), 124-138.
- Aksu, M., & Bucak, T. (2012). Mesleki turizm eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 7-18.
- Aktaş, A. C., & Köroğlu, Ö. (2022). Turist rehberliği. İçinde; A. Türker ve K. Ç. Karaca (Editörler) Turizmde kariyer alternatifleri (ss. 340-362). Detay Yayıncılık.
- Carmody, J. (2013). Intensive tour guide training in regional australia: an analysis of the savannah guides organisation and professional development schools. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(5), 679-694.
- Chilembwe, J. M., & Mweiwa, V. (2014). Tour guides: are they tourism promoters and developers? case study of Malawi. *International Journal of Research in Business Management*, 2(9), 29-46.
- Çimrin, H. (1995). Turizm ve turist rehberliğinin abc'si. Akdeniz Kitabevi.
- Çolakoğlu, O. E., Efendi, E., & Epik, F. (2014). Tur yönetimi ve turist rehberliği. (3. Baskı). Detay Yayıncılık.
- Değirmencioğlu, A. Ö. (2001). Türkiye'de turizm rehberliği eğitimi üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 189-196.
- Duman, G., & Mil, Z. (2008). Akademik görüş: turist rehberliği ve eğitimi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 5(4). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/117553>
- Eker, N., & Zengin, B. (2016). Turizm rehberliği eğitimi müfredatlarının uygulama yeterliliğinin profesyonel turist rehberleri bakış açısıyla irdelenmesi. *TURAR Turizm ve Araştırma Dergisi*, 5(2), 4-19.

- El-Sharkawy, O. K. (2007). Knowledge and skills for tourist guides: evidence from Egypt. *Tourism: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 2(2), 77-94.
- Gorenak, M., & Gorenak, I. (2012). Challenges in education of tour guides and tour managers. *University of Maribor Faculty of Logistics*, 45, 287-296.
- Gülmez, N., & Demirkollu, C. (2013). Bir istihbarat savaşı: Çiçero olayı. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 414-430.
- Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S., & Tetik, N. (2008). Türkiye’de turizm eğitimi. Detay Yayıncılık.
- Hoepfl, M. C. (1997). Choosing qualitative research: a primer for technology education researchers. *Journal of Technology Education*, 9(1), 47-63.
- İstanbul Turist Rehberleri Odası. (2022). Rehberliğin tarihçesi. <https://iro.org.tr/tr/53-page-rehberligin-tarihcesi.aspx> adresinden 07.10.2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi. (2022). Seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği bölümü. <https://dep.manas.edu.kg/department/Travel%20Management%20and%20Tourism%20Guidance/course/courses> adresinden 07.10.2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Kuşlivan, S., & Çeşmeci, N. (2002). Türkiye’de turist rehberliği eğitiminin sorunları ve yeniden yapılandırılması. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı, ss. 235-242.
- Lovrentjev, S. (2015). Education of tourist guides: case of Croatia. *Procedia Economics and Finance*, 23, 555-562.
- Rabotic, B. (2010). Professional tourist guiding: the importance of interpretation for tourist experiences. 20th Biennial International Congress: New Trends in Tourism and Hotel Management, Opatija (Hırvatistan).
- Tanrısever, C., Bektaş, İ., & Koç, D. E. (2019). Dünyada turist rehberliği eğitimi. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 2(1), 44-56.
- Travel Industry Council of Hong Kong. (2022). Pre-service tourist guide training course. <https://www.tichk.org/en/courses/preservice-tourist-guide> adresinden 07.10.2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Travers, M. (2001). Qualitative research through case studies. SAGE Publications.
- Ulusoy Yıldırım, H., & Avcıkurt, C. (2019). Turist rehberi olmak. Özlem Köroğlu ve Özlem Güzel (Ed.), içinde Kavramdan Uygulamaya Turist Rehberliği Mesleği (s. 75-111). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Wach, E., & Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis. *IDS Practice Paper in Brief*, 13, 1-11.
- WTFGA. (2022). What is a tourist guide? <https://wftga.org/about-us/what-is-a-tourist-guide> adresinden 01.10.2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Yenipınar, U., & Kardaş, K. (2019). Turizm rehberliği bölümleri müfredat geliştirme önerisi. *Journal of Travel and Tourism Research*, 14, 1-26.
- Yenipınar, U., & Zorkirişçi, A. (2013). Türkiye ve Avrupa birliği ülkelerinde turist rehberliği eğitimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 111-136.